

Veres Zoltán¹

**Beszámoló a Budapesti Gazdasági Egyetemen működő Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport
„II. Fogyasztóvédelmi aktualitások” című konferenciájáról**

2023. március 22-én tartotta a Budapesti Gazdasági Egyetem Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Karának (BGE KVIK) Vendéglátás Tanszéke keretében működő Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport *II. Fogyasztóvédelmi aktualitások* című tudományos konferenciáját. A Konferencia résztvevőit Lugasi Andrea dékán köszöntötte. A Vendéglátás Tanszék keretében működő, *gazdaság- és jogtudományi tárgyú, tanszék-, kar-, egyetemközi Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport* 2022. szeptember 19. napján jött létre és 2022. október 26-án tartotta első ülését.² A Kutatócsoport vezetője: dr. jur. Hámos Antal PhD, egyetemi docens (BGE KVIK Vendéglátás Tanszék), aki megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a Kutatócsoport tevékenységét jelentős figyelem övezi, az Egyetem vezetése a publikációs tevékenységet is ösztönzi. A *Kutatócsoport célja* – miként végső soron minden kutató egyéni célja is – az igazság keresése, „a jobb élet-, a jobb szabályozás- és gyakorlatkutatás.

Az első előadást Lévainé Fazekas Judit egyetemi tanár, prodékán (SZE DF ÁJK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) A fogyasztói kollektív képviseleti keresetekre vonatkozó szabályok uniós harmonizációja címmel tartotta. A témának különös aktualitást ad, hogy az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/1828 irányelve (2020. november 25.) a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről Magyarország által is implementálásra került a fogyasztóvédelmi törvénybe az előírt 2022. december 25-i határidőig³ azzal, hogy a rendelkezései 2023. június 25-től alkalmazandók. Tekintettel arra, hogy a fogyasztók egyre inkább a digitalizált térben vásárolnak, vesznek igénybe szolgáltatásokat, a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosításához szükség van arra, hogy a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) hatálya a módosítást követően a képviseleti keresetek vonatkozásában az általános fogyasztóvédelmi jogon túl olyan területekre is kiterjedjen, mint az adatvédelem, a pénzügyi szolgáltatások, az utazás és a turizmus. Mivel fokozott fogyasztói kereslet mutatkozik a pénzügyi és befektetési szolgáltatások iránt, különösen fontos javítani a fogyasztóvédelmi jog érvényesülését az említett területeken. A változásokat alapvetően az a tény teszi szükségessé, hogy a fogyasztói piac a digitális szolgáltatások területén is fejlődött, és egyre növekvő szükség van a fogyasztóvédelmi jog hatékonyabb érvényesítésére. A fentiek alapján a képviseleti keresetek tekintetében az Fgytv. hatálya a módosítást követően kiterjed a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2020. november 25-i (EU) 2020/1828 európai parlamenti és tanácsi irányelv I. mellékletében említett uniós jogi rendelkezésekre, amelyek túlmutatnak a fogyasztóvédelmi hatóság

¹ PhD, megbízott oktató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Pénzügyi Jogi Tanszék. E-mail: veres.zoltan@jak.ppke.hu

² Az első konferenciával kapcsolatban ld. pl. Veres Zoltán: Fogyasztóvédelmi aktualitások – interdiszciplináris megközelítésben. In *Iustum Aequum Salutare*, 2023/1. 203-206. o. Képes és szöveges beszámolót ld. a BGE KVIK oldalán: <https://uni-bge.hu/hu/tudomanyoselet/hirek/tudomanyos-eletunkbol-2022-oktober> (2023.05.26.).

³ Ld. a 2020/1828 irányelv 24. cikk (1) bekezdését: A tagállamok 2022. december 25-ig elfogadják és kihirdetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot.

hatáskörein, így 66 területen (pl.: az adatvédelmet, a médiát, a pénzügyi szolgáltatásokat is érintően) indíthatók közérdekű keresetek az ún. feljogosított szervezetek⁴ által.

Frivaldszky János tanszékvezető egyetemi tanár (PPKE JÁK Jogbölcseleti Tanszék) A transzhumanizmus⁵ és a poszthumanizmus fogyasztói emberképének népszerűsítési módjai és az emberi méltóság kérdése – természetjogi megközelítésben címet viselő előadásában rámutatott: immár nincs kitüntetett helyzetben a fogyasztó, hiszen végső soron nem a fogyasztókért folyik a verseny napjainkban, hanem úgy tűnik, hogy inkább a technológiának (mesterséges intelligenciának?) vannak érdekei. Eljutottunk oda, hogy megkérdőjeleződnek alapvetőnek gondolt értékek (mint szabadidő, családi kapcsolatok), tények (halál), így szükség lehet normatív szinten érték- és tényleltár létrehozására.

Totth Gedeon főiskolai tanár (BGE KKK Marketing Tanszék) és Szabó Edit oktató (BGE KKK Marketing Tanszék) A fogyasztóvédelem és a reklám, különös tekintettel a gyermekekre címet viselő referátumukban felhívták a figyelmet arra, hogy napjainkban sok szülő nevelés helyett elsősorban pénzt ad a gyermekeinek, akik különösen védtelenek a reklámokkal szemben. Ezáltal azonban a szülők is kiszolgáltatottá válnak, hiszen őket a gyermekeik erőteljesen befolyásolják, ezért is van szükség olyan szabályokra, amelyek a gyermekeket védik a reklámok káros hatásaitól.

Bencsik András egyetemi docens (ELTE ÁJK Közigazgatási Jogi Tanszék) A mesterséges intelligencia alkalmazásának fogyasztóvédelmi aspektusai című előadásában rámutatott, hogy az automatizálás igénye erőteljesen megjelent a pénzügyi szektorban, abban bízva, hogy az jelentősen növelheti a hatékonyságot. Ez ugyanakkor számos problémát is felvet, például a fogyasztók tájékoztatáshoz való jogával összefüggésben – gondoljunk csak az ún. chatbotok általi kommunikáció nehézségeire. A közigazgatásban már bevezetett automatikus döntéshozatal⁶ ugyancsak mesterséges intelligencián alapszik, azonban a folyamat végén még ott van az ember (az ügyintéző).

Szilágyi Gábor tanársegéd (BGE KVIK Közgazdasági és Üzleti Tudományok Tanszék) A fogyasztóvédelem és a szellemi alkotások jogának összefüggései kapcsán érdekes történeti példákkal szemléltette a két terület összefüggéseit. Ezekből a hallgatóság – többek között – megtudhatta, hogy a szakácskönyv szellemi alkotásként való elismerésére régóta igényt tartottak az ételek készítői: az ókorban nevük feltüntetéséhez való jogot, Jókai Mór elbeszélésében foglaltak szerint pedig a szélesebb igényben vett szerzői jogaikat is elismerték.⁷ Ami a szabadalmi jog és fogyasztóvédelem összefüggéseit illeti, az előadó rámutatott, hogy az 1974-ben született újításokról szóló minisztertanácsi rendelet megtiltotta

⁴ A fogalom meghatározását az irányelv 3. cikk 4. pontja tartalmazza. Eszerint feljogosított szervezet a fogyasztók érdekeit képviselő olyan közjogi vagy egyéb szervezet, amelyet valamely tagállam ezen irányelvvel összhangban képviselői keresetek indítására feljogosítottként kijelölt. Az 5. cikk (1) bekezdés értelmében az egyes tagállamok 2023. december 26-ig közlik a Bizottsággal a határon átnyúló képviselői keresetek indításának céljára általuk előzetesen kijelölt feljogosított szervezetek jegyzékét, beleértve e feljogosított szervezetek nevét és alapszabályban meghatározott célját.

⁵ Az előadás elméleti háttérét adó transzhumanizmus lényegét röviden összefoglalja pl.: Szitás Péter: Transzhumanizmus: meghaladni az emberi létezés kereteit. <https://barankovics.hu/transzhumanizmus-meghaladni-az-emberi-letezes-kereteit/> (2023.05.26).

⁶ Ld. 2016. évi CL. törvényt az általános közigazgatási rendtartásról (Ákr.). Az Ákr. 40. § értelmében automatikus döntéshozatalnak van helye, ha

- a) azt törvény vagy kormányrendelet megengedi,
- b) a hatóság részére a kérelem benyújtásakor minden adat rendelkezésére áll, vagy azokat automatikus információátvitel útján meg tudja szerezni,
- c) a döntés meghozatala mérlegelést nem igényel, és
- d) nincs ellenérdekű ügyfél.

⁷ „S nekem – kérem «nekem» ki kellett mondanom az ítéletet, hogy a prókátor ugyan goromba fráter, hanem azért igaza van. A bíró csak egyféle becsületet ismer. A szakácskönyv írójának az írói becsülete csak olyan, mint a regényíróé. Alperes bűnössége kimondatik. Szakácskönyvet sem szabad lopni.” Ld. Jókai Mór: Az én bírói hivatalom. In Jókai Mór: Őszi fény. Újabb elbeszélések. Budapest, Révai Testvérek Kiadása, 1898, 184. o.

újításként elismerni az olyan megoldásokat, amelyek a fogyasztói érdeket sértő minőségromlást eredményeztek.⁸

Veres Zoltán megbízott oktató (PPKE JÁK Pénzügyi Jogi Tanszék) A fogyasztók tájékoztatáshoz való joga, mint a pénzügyi fogyasztóvédelem egyik sarkalatos pontja – szabályozási kiindulópontok és joggyakorlati példák címmel tartott előadásában kiemelte, hogy a tájékoztatáshoz való jog (avagy másik oldalról, a fogyasztóval szerződő fél tájékoztatási kötelezettsége) régóta a fogyasztói jogok fontos részét képezte. Gyökereit minden kötelmi jogviszonyra kiterjedő érvénnyel a Polgári Törvénykönyv rögzíti, azonban a pénzügyi fogyasztóvédelem szabályai ezt, mint alapvető szolgáltatói kötelezettséget egyre részletesebben szabályozzák, így tartalmával a jogalkalmazó szervek is rendre foglalkoznak. A rendszerváltozás óta valamennyi pénzügyi ágazatban jelentősen megnőtt a tájékoztatásra vonatkozó szabályanyag, ennek ellenére a fogyasztói panaszok nagy része továbbra is a tájékoztatással kapcsolatos problémák kapcsán születik,⁹ ami mutatja, hogy e kérdéskörrel kapcsolatban van még tennivaló.

Hamar Farkas főiskolai docens (BGE KVIK Közgazdasági és Üzleti Tudományok Tanszék) A fogyasztóvédelem és a központi költségvetés kapcsolatának egyes aktuális kérdései kapcsán széleskörű adatgyűjtést végzett, amelynek keretében több állami szervet is megkeresett. A rendelkezésre álló információk alapján megállapította, hogy a központi költségvetés¹⁰ jelenleg egyáltalán nem tartalmaz külön a fogyasztóvédelemre allokált forrásokat, sőt, a törvényben még a fogyasztóvédelem kifejezés sem szerepel...

Fekete-Frojimovics Zsófia mb. tanszékvezető, egyetemi docens (BGE KVIK Vendéglátás Tanszék) Paraszociális kapcsolatok vizsgálata a vendéglátásban, különös tekintettel az Instagram felületre címet viselő referátumában felhívta a figyelmet arra, hogy az Instagram széleskörű elterjedtsége okán jelentős reklámfelületet jelent. A fogyasztói attitűdök alakítására nagy hatással bíró influenszerek esetében a hitelesség és felelősség növelése fontos követelmény, ezért szükség lenne a fogyasztói jogok erősítésére az információs térben is. Az előadó rámutatott arra, hogy a gyermekekre gyakorolt hatások (legalább részbeni) felügyeletére már rendelkezésre állnak különböző szülői applikációk.

Hámori Antal egyetemi docens (BGE KVIK Vendéglátás Tanszék) Fogyasztóvédelem a Budapesti Gazdasági Egyetemen (intézménytörténeti megközelítésben), a felszolgálati díj- és fogyasztó-kérelmező-ügyfél-kutatás legújabb (2023. évi) eredményei, a kibontakozás lehetséges útjai című előadásában bemutatta a BGE-n és jogelőd intézményeiben éppen 25 éve folyó fogyasztóvédelmi oktató-kutató munka legfontosabb mérföldköveit, gyümölcseit. E tevékenység kezdetei a fogyasztóvédelmi törvény megjelenéséhez kötődnek.¹¹ Az előadó említést tett az oktatás szempontjából jelentős további normákról és útmutatásokról,¹² majd röviden kitért az elmúlt negyed század során megalkotott legfontosabb oktatási anyagokra, publikációkra és konferenciákra is.

*

⁸ 38/1974 (X. 30.) Minisztertanácsi rendelet az újításokról 2. § (1) bekezdés. Hivatkozva: Szilágyi Gábor: Fogyasztóvédelmi szempontok a szellemi alkotások területén. Miskolci Jogi Szemle, 2021/1. 158. o. 36. lj.

⁹ A Magyar Nemzeti Bank által kiadott fogyasztóvédelmi jelentésekben rendszeresen a második leggyakoribb panasztípus a tájékoztatással összefüggő panaszok. Ld. pl. Magyar Nemzeti Bank: Pénzügyi fogyasztóvédelmi jelentés 2018. 2. számú melléklet: Panaszstatisztikai adatok. 60-69. o. <https://www.mnb.hu/letoltes/fogysztovedelmi-jelentes-2018-hun.pdf> (2023. 05. 26).

¹⁰ Ld. a 2021. évi XC. törvényt Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről.

¹¹ 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről, 52. § (1) bekezdés: Ez a törvény 1998. március 1-jén lép hatályba.

¹² A Kormány 1036/1999. (IV. 21.) Korm. határozata a fogyasztóvédelmi politika koncepciójáról.

Az ebben a formában és keretek között második alkalommal megrendezett fogyasztóvédelmi konferencia, illetve a kutatócsoport tevékenysége iránti érdeklődést a külső résztvevők, érdeklődők köre és növekvő létszáma is mutatja. Kiemelendő, hogy képviseltette magát a fogyasztóvédelem gyakorlati érvényesülésében, illetve a jogalkalmazásban lényeges szerepet játszó két szervezet, a Pest Vármegyei Kormányhivatal Fogyasztóvédelmi Főosztálya és a Pénzügyi Békéltető Testület is.